

Nr 205.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående
ändrad lydelse av 24 § i lagen den 16 oktober 1914 (nr 349)
om tillsyn å fartyg; given Stockholms slott den 20 mars 1923.*

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda
protokoll, vill Kungl. Maj:t, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riks-
dagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse
av 24 § i lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

C. E. Svensson.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg.

Häriigenom förordnas, att 24 § i lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg skall i nedan angiven del erhålla följande ändrade lydelse:

24 §.

Finnes fartyg hava sådana brister till skrov, maskin eller utrustning eller vara så illa bemannat eller så hårt eller olämpligt lastat eller så olämpligt barlastat, att resa därmed skäligen kan antagas föranleda livsfara för dem, som äro ombord, äger vederbörande tillsynsmyndighet i erforderlig utsträckning förbjuda fartygets nyttjande, intill dess missförhållandet blivit undanröjt.

Tredskas — — — — — nationalitetshandling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1923.

*Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl.
Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott
den 2 mars 1923.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Svensson, anför:

»Med överlämnande i avskrift av en inom kommerskollegium upprättad promemoria angående anställande av särskilda tillsynsmän för övervakande av fartygs lastningsförhållanden, hemställde kommerskollegium i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 januari 1919 om föranstaltande av närmare utredning rörande behovet av dylika tillsynsmän.

Den 24 januari 1919 anbefallde Kungl. Maj:t de så kallade skeppstjänstkommitterade att verkställa den i kommerskollegii ovannämnda skrivelse åsyftade utredningen samt att därefter till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill samma utredning kunde föranleda.

I den av mig den 8 januari 1923 lämnade redogörelsen för de frågor, som tillhörde regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel för budgetåret 1923—1924 (tionde huvudtiteln sid. 73), anmälde jag, att skeppstjänstkommitterade i skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 december 1922 framlagt resultatet av den utav dem i anledning av förenämnda remiss verkställda utredningen. Jag omnämnde vidare, att kommitterade för åstadkommande av en förbättrad lastningskontroll dels framlagt förslag till vissa ändringar i och tillägg till gällande sjöfartssäkerhetslagstiftning ävensom till vissa anordningar beträffande tillsynsarbetets planläggning och inspektionspersonalens organisation, åsyftande att möjliggöra ett bättre utnyttjande av personalen, dels ock hemställt om viss ökning för budgetåret 1923—1924 av anslagsposten till rese- och traktamentsersättning till fartygsinspektörerna samt de vid fartygsinspektionen anställda extra funktionärerna.

Sistnämnda framställning underställdes Kungl. Maj:ts prövning förberörda den 8 januari 1923 och föranledde därvid icke någon Kungl.

Maj:ts åtgärd. Vidkommande förslaget till lagstiftningsåtgärder och anordningar av organisatorisk natur förklarade jag mig hava för avsikt att, sedan från kommerskollegium infordrat yttrande i ämnet avgivits, återkomma till detsamma.

Då jag nu, sedan kommerskollegium den 14 februari 1923 inkommit med det begärda yttrandet, anhåller att få för Kungl. Maj:ts ånyo anmäla skeppstjänstkommitterades förberörda skrivelse rörande åtgärder för åvägabringande av en förbättrad lastningskontroll, åsyftar jag närmast att påkalla Kungl. Maj:ts beslut i anledning av det av kommitterade i skrivelsen väckta förslaget om viss ändring av 24 § i lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg. För ifrågasvarande lagändring erfordras nämligen riksdagens medverkan. De övriga av kommitterade föreslagna författningsändringarna, vilka avse till sjöfarts-säkerhetslagstiftningen hörande administrativa förordningar, falla däremot, liksom de av kommitterade ifrågasatta organisatoriska anordningarna, inom området för Kungl. Maj:ts egen bestämmanderätt, och torde ett definitivt ståndpunktstagande till kommitterades förslag i dessa delar lämpligen böra anstå i avvaktan på riksdagens beslut i lagfrågan. Emellertid torde, då jag nu går att behandla kommitterades förslag i sistnämnda avseende, en kortfattad redogörelse jämväl för de i förberörda administrativa författningar ifrågasatta ändringarna vara av förhållandena motiverad.

*Skeppstjänst-
kommitterades
skrivelse den
7 december
1922.*

I sin ovannämnda skrivelse den 7 december 1922 konstatera skeppstjänstkommitterade, att behov föreligger av en effektivare tillsyn å fartygs lastningsförhållanden, samt anföra vidare:

Att den nuvarande lastningskontrollen icke vore tillfredsställande, framginge, enligt vad kommerskollegii redogörelser rörande svenska fartygs sjöolyckor utvisade, därav, att — särskilt där lastlinjebestäm-
melser icke verkat reglerande — dylika olyckor i åtskilliga fall mer eller mindre direkt orsakats av för hård eller olämplig lastning. Därtill komme ett antal sjöolyckor, där, på grund av att fartyget gått under med man och allt, såsom olyckans orsak väl icke kunnat otvetydigt påvisas olämplig lastning, men beträffande vilka inom sakkunniga kretsar rådde en stadgad uppfattning, att dylik lastning varit anledningen till fartygets undergång. Slutligen vore det enligt kommitterades mening ej för djärvt att våga det påståendet, att i många andra fall fartyg varit för hårt eller olämpligt lastade, ehuru till följd av gynnsammare väderleksförhållanden allt dock gått väl.

Kommitterade övergå härefter till att behandla frågan om vilka

åtgärder som kunna vidtagas för åstadkommande av en förbättrad lastningskontroll. I dylikt avseende hava kommitterade till en början på anförda skäl avstyrkt anställande av särskilda tillsynsmän. I stället hava kommitterade angivit en utökning av fartygsinspektörernas antal såsom det kraftigaste medlet att öka kontrollens effektivitet ävensom framhållit, att, om ej den statsfinansiella situationen gjort dylikt utsiktslöst, kommitterade ej skulle hava underlåtit att föreslå sådan utökning. Såsom förhållandena nu ligga, hava kommitterade ansett sig böra i främsta rummet taga sikte på genomförandet av vissa författningsändringar, vilka enligt kommitterades mening i icke ringa mån borde vara ägnade att öka fartygssäkerheten.

Av dessa författningsändringar avser den, varom nu närmast är fråga, en utvidgning av den vederbörande myndigheter enligt lagen om tillsyn å fartyg tillkommande rätt att i vissa fall meddela förbud mot fartygs nyttjande, den så kallade stoppningsrätten.

I avseende härå anförda kommitterade:

I 24 § lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg stadgas i sistnämnda hänseende följande:

»Finnes fartyg hava sådana brister till skrov, maskin eller utrustning eller vara så illa bemannat eller så hårt eller olämpligt lastat eller så olämpligt belastat, att resa därmed icke kan företagas utan uppenbar livsfara för dem, som äro ombord, äger vederbörande tillsynsmyndighet i erforderlig utsträckning förbjuda fartygets nyttjande, intill dess missförhållandet blivit undanröjt.»

Förutsättningen för stoppningsrättens begagnande är således, att »uppenbar» livsfara skall hota de ombordvarande vid resa med fartyget. Vad som här förstås med »uppenbar» livsfara synes kommitterade icke fullt klart. Emellertid har, enligt vad kommitterade erfarit, »uppenbar» — vad detsamma än må innebära — medfört, att vederbörande tillsynsmyndigheter endast ytterst sällan våga begagna sig av sin rätt att förbjuda fartygs nyttjande, då de tvekat att fastslå, att »uppenbar» livsfara förelegat. Det ligger i sakens natur, att en dylik tvekan särskilt måste göra sig gällande vid bedömandet av fartygs lastningsförhållanden. Med hänsyn härtill torde icke sällan inträffa, att fartyg tillåtas gå till sjöss, ehuru de äro så hårt eller olämpligt lastade, att sjöolycka därav förorsakas, bringande ombordvarande om livet eller i överhängande livsfara. Det nu sagda har tydligen mer eller mindre direkt tillämpning även i fråga om övriga i 24 § tillsynslagen avsedda missförhållanden. Nu anmärkta förhållande måste i väsentlig mån minska effektiviteten av tillsynsmyndigheternas verksamhet och försvåra deras uppgift att förebygga olyckor. Därför är det enligt kommitterades mening angeläget, att lagstiftningen på denna punkt ändras så, att stoppningsrätten verkligen kommer till användning, då så är av nöden till skydd för de ombordvarandes liv. I enlighet härmed har i bil. A förefintliga förslag till ändrad lydelse av 24 § i lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg uppgjorts.

Någon farhåga för missbruk av den utvidgade stoppningsrätten torde ej behöva hysas på den grund, att av lokal tillsynsmyndighet meddelat förbud mot

fartygs nyttjande ju skall, jämlikt bestämmelsen i fjärde stycket av ifrågavarande 24 § i tillsynslagen, underställas chefsmyndighetens prövning. Såsom ett korrektiv mot dylikt missbruk torde tjäna jämväl bestämmelsen i 25 § tillsynslagen om kronans skyldighet att ersätta den skada, som må hava vållats genom förbud, som meddelats av annan tillsynsmyndighet än fartygsinspektionens chefsmyndighet och ej av denna godkänts, i de fall där skälig anledning till förbudet finnes icke hava förelegat.

Anmärkas må slutligen, att det icke undgått kommitterades uppmärksamhet, att genom den föreslagna lagändringen upphäves den samstämmighet, som nu är rådande beträffande förutsättningen för stoppningsrättens begagnande och för straffs utmätande åt befälhavare jämlikt 292 § 1 mom. sjölagen. Kommitterade hava dock ej däri sett någon anledning till ändring av sistnämnda författningsrum.

Enligt det av kommitterade uppgjorda förslaget skulle 24 § i lagen om tillsyn å fartyg erhålla följande ändrade lydelse:

»Finnes fartyg hava sådana brister till skrov, maskin eller utrustning eller vara så illa bemannat eller så hårt eller olämpligt lastat eller så olämpligt barlastat, att livsfara för dem, som äro ombord, därigenom skäligen kan anses uppstå under resan, äger vederbörande tillsynsmyndighet i erforderlig utsträckning förbjuda fartygets nyttjande, intill dess missförhållandet blivit undanröjt.

Tredskas — — — nationalitetshandling.»

I anslutning till den sålunda föreslagna ändringen av 24 § tillsynslagen hava kommitterade vidare framlagt förslag till ändrad lydelse av § 6 d) i förordningen den 31 december 1914 (nr 491) med närmare föreskrifter angående tillsyn å fartyg. Sistnämnda författningsrum angiver, i vilka fall andre fartygsinspektör äger meddela förbud mot nyttjande av fartyg, och ändringsförslaget avser huvudsakligen att bringa förordningens bestämmelser i överensstämmelse med grunderna för den ifrågasatta nya lydelsen av tillsynslagens 24 §.

De av kommitterade i övrigt utarbetade författningsförslagen innefatta ändringar i eller tillägg till förordningarna den 23 december 1915, nr 514 och 515, angående fartygs byggnad och utrustning (byggnadsförordningen) samt angående vissa säkerhetsåtgärder vid nyttjande av fartyg (nyttjandeförordningen). Dessa förslag hava föranletts av vissa iakttagelser, som kommitterade varit i tillfälle att i anledning av ångfartyget »Viktor Rydbergs» sistlidna höst timade förolyckande göra beträffande passagerarfartyg, som befara våra inre vattenvägar, och hava företrädesvis avseende å dylika fartyg.

Sålunda föreslå kommitterade, att i § 13 byggnadsförordningen skulle införas specialbestämmelser, gällande för fartyg med visst mindre tontal, rörande stängningsanordningar för öppningar i fartygssidan samt dessa anordningars konstruktion. Nyttjandeförordningens § 15 skulle utvidgas med däremot svarande bestämmelser om dessa stängnings-

anordningars begagnande under fartygets resa. Bestämmelserna i samma förordnings § 51 i fråga om lastens anbringande, fastgörande och stuvning skulle kompletteras med en för alla fartyg gällande föreskrift av innehåll, att lasten skall vara så stuvad, att tillträdet från bostäderna och andra uppehållsrum ombord till fartygets bärgnings- och eldsläckningsredskap är obehindrat. Slutligen föreslå kommitterade — vilket skulle utgöra den kanske mest ingripande nyheten på hithörande lagstiftningsområde — ett tillägg till samma § 51, enligt vilket, med hänsyn till den ringa utgångsstabiliteten hos de passagerarfartyg, som befara våra inre vattenvägar, för dessa fartyg skulle gälla viss inskränkning i förandet av last å övre däck.

I sitt ovannämnda utlåtande den 12 februari 1923 över skeppstjänstkommitterades utredning och framställningar vitsordar kommerskollegium, beträffande förslaget till ändring av 24 § i tillsynslagen, vanskligheten att — med hänsyn till den ej fullt tydliga innebörden av begreppet »uppenbar» livsfara — avgöra, huruvida förutsättningarna för meddelande av förbud föreligga eller icke, helst fartygsinspektör helt naturligt därvid måste taga viss hänsyn till den med ett förbud förbundna risken för honom att, i händelse förbudet skulle finnas obehörigt, eventuellt nödgas ersätta av Kungl. Maj:t och kronan till vederbörande utgivet skadestånd. Under erinran att förste fartygsinspektörerna vid upprepade tillfällen framhållit önskvärdheten av en lagändring på ifrågavarande område, förklarar sig kollegium biträda vad kommitterade därutinnan hemställt.

Kommerskollegii utlåtande.

Övriga av kommitterade avgivna författningsförslag har kommerskollegium likaledes lämnat utan erinran, med undantag dock av det föreslagna tillägget till § 51 i nyttjandeförordningen rörande inskränkning i förandet av däckslast, vilket tillägg av kollegium avstyrkts.

Såsom jag redan till statsrådsprotokollet den 8 januari 1923 uttalade, är jag med skeppstjänstkommitterade ense om önskvärdheten av, att i sjöfartssäkerhetens intresse effektiviteten av den nuvarande kontrollen över fartygs lastningsförhållanden, vilken ovedersägligen är behäftad med vissa brister, i möjligaste mån ökas. Då, på sätt jag vid samma tillfälle vidare utvecklade, förstärkning av fartygsinspektionens arbetskrafter icke i förhandenvarande statsfinansiella läge kan ifrågasättas, framstår det enligt min mening såsom dess mera angeläget att genom anordningar av annan natur söka åstadkomma en förbättring av förhållandena på ifrågavarande område. Framför allt lär man härvid

Departementschefen.

böra inrikta sig på att undanröja de brister i gällande lagstiftning, som lägga hinder i vägen för ett rationellt utövande av kontrollen genom redan förefintliga inspektionsorgan. Från denna utgångspunkt och på de av skeppstjänstkommitterade anförda skäl synes det mig riktigt, att 24 § i lagen om tillsyn å fartyg ändras i den av kommitterade föreslagna riktningen. Särskilt vill jag framhålla, att kommitterades förslag är enhälligt och sålunda uppbäres av representanter för såväl redare som fartygsbefäls- och manskapsintressena, liksom det ock på denna punkt reservationsfritt tillstyrkts av kommerskollegium och den vid ärendets behandling i kollegium närvarande representanten för socialstyrelsen. Även jag biträder alltså kommitterades förslag i nu ifrågasvarande avseende, allenast med en av formella skäl föranledd jämkning i avfattningen av lagtexten. Tiden för lagändringens ikraftträdande torde lämpligen kunna bestämmas till den 1 juli 1923.

Till övriga i kommitterades förberörda skrivelse upptagna förslag skall jag, såsom redan nämnts, framdeles återkomma.»

Föredragande departementschefen uppläser härefter ett i enlighet med förestående avfattat förslag till lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg samt hemställer, att lagrådets yttrande över förslaget måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall.

Ur protokollet:

Elin Rydeberg.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
15 mars 1923.*

Närvarande:

justitierådet SUNDBERG,
regeringsrådet THULIN,
justitierådet CHRISTIANSSON,
justitierådet STENBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 2 mars 1923, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av kanslirådet Nils Carlsson.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för handelsdepartementet, statsrådet Svensson, lagrådets den 15 mars 1923 avgivna utlåtande över det den 2 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till lag angående ändrad lydelse av 24 § i lagen den 16 oktober 1914 (nr 349) om tillsyn å fartyg samt hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elin Rydeberg.